אוהב ישראל — פרשת לך

בפסוק ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו וגו'. אפשר לפרש ע"ז רמז כי נודע שהשכינה הק' היא נקודה קטנה וכל כוונת הצדיק בתפלתו ובתורתו ועבודתו ית"ש היא כדי לבנותה ולעשות' בנין שלם. וזהו ויבן שם מזבח לה' דהיינו כשבא לא"י בנה את השכינה שתהיה קומה שלימה ויעתק משם ההרה דהיינו שבא כבר לשלש ראשונות. מקדם לבית אל. היינו שהמדרגה הזאת הוא קדמוני ויותר גבוה ממדריגת בית אל. בית אל מים והעי מקדם י"ל ע"פ מה ששמעתי מהרב הק' אבד"ק בארדיטשוב זצלה"ה שיש שני עולמות אשר המה נקראים הלל ושמאי. הלל הוא לשון הארה ושם זה מורה שיש שם השגה. אבל שמאי הוא לשון שממה והוא מורה שהוא עולם עליון מאוד מושלל משום השגה. ואין אנו משיגים רק שיש עולם כזו וזהו בית אל מים דהיינו שבית אל נק' ים כידוע. והעי מקדם היא לשון שממה עולם שמאי מושלל מהשגה. מקדם היינו שהיא עליונה ויותר גבוה מאוד. ויבן שם מזבח דהיינו שבנה שם בנין השכינה להיות בבחי' קומה שלימה והבן:

במדרש רבה ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך. ר' יצחק פתח שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת אמר תאמר שהבירה הזאת בלי מנהיג הציץ עליו בעל הבירה אמר לו אני בעל הבירה כך לפי שהיה א"א אומר תאמר שהעה"ז היא בלא מנהיג הציץ עליו הקב"ה אמר לו אני בעל העולם עכ"ל. הנה לכאורה דברי המדרש הזה אין לו קישור. וכדי להבין קצת דבריהם נראה דהיה קשה לר' יצחק דהנה בכל הנביאים כתיב בתחלה מדריגת ראייה ואח"כ מדריגת שמיעה כשה"כ וארא את ה' גו' ואשמע. כי באמת מדריגת ראייה היא יותר גבוה ממדריגת שמיעה. ומי שזוכה למדריגת ראייה בוודאי יש לו כבר מדריגת שמיעה וכאן כתיב להיפך בתחילה ויאמר ה' שהיא מדריגת שמיעה ואח"כ ויבן מזבח לה' הנראה אליו. והיא מדריגת ראייה. לכן מביא הפסוק שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך ונזכר בפסוק זה ג"כ בתחלה שמיעה ואח"כ ראייה ודרש הפסוק זה על אאע"ה לפי שהוא היה הראשון השוכח עמו ובית אביו ודבק בה והיה הולך ממדריגה למדריגה מתתא לעילא לכך פגע תחלה במדרג' שמיעה ואח"כ במדרגת ראייה אבל הנביאים שהיו כבר נביאים והוה להם התוה"ק מכבר עליהם נאמר בתחלה בחי' ראייה שהיא המדרגה היותר גבוה ואח"כ מדריגת שמיעה ולכך מביא עליו המשל הזה שהיה אאע"ה אומר תאמר שהעה"ז היא בלא מנהיג ורוצה ר"י לומר שהתורה מדברת כאן מהשגה שהשיג אאע"ה בהתחלה מתתא לעילא והבן:

עוד שם במדרש רבה ויאמר לאברם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם. ידוע שאני מפזרן תדע שאני מכנסן. ידוע שאני ממשכנן תדע שאני פורקן. ידוע שאני משעבדן תדע שאני גואלן עכ"ל. מה שדרש שלשה דברים הללו והיא פיזור ומשכון ושיעבוד דרש זה משלשה מיני לשונות הנאמרים בפ'. כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם זה היא פיזור. ועבדום. הוא ענין המשכון כי המלוה משתמש במשכון. וענו אותם שזה היא עבודה קשה והוא ענין השיעבוד הנאמר במדרש. וגם מה שאמר ידוע תדע שהוא כפל לשון דרשו מזה ידוע שאני מפזרן תדע שאני מכנסן. כי הפיזור הוא סימן על הכינוס ואין כינוס בלא פיזור לפי שנשמות ישראל צריכין להיות מזוקקות ככסף כמו שאמר הכתוב כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים. והנה ראה הבורא בהוב"ש שישראל חטאו ונפלו הנ"ק בהקליפות וצריכים לכינוס לזה מפזר אותם והפיזור הוא סימן על הכינוס. וכמו הצורף שנותן את הכסף בכור הברזל הוא סימן שהכסף יהיו מזוקק כענין הזה הוא בנשמות ישראל ג"כ שכבר נמשלו לכסף וכנ"ל והפיזור הוא גלות פרטי חוץ מהשיעבוד שאוה"ע משעבדין בהם בישראל. כי כתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אבל בחוץ בין הקליפות אינם נקראים גוי אחד. וזה הוא גלות מיוחד. והבן. והכינוס יהיו ע"י שישראל יהיו באחדות גמור

והעיקר הוא שכ"א מישראל יהי' אצל עצמו ובלבו אחד. כי מי שאינו מייחד המדה שלו להבורא ב"ה הנה הוא נפרד לחלקים רבים כי אהבתו הוא אהבה זרה ויראתו פונה לדבר אחר גשמיי וכן חשקו ותאוותו אינם באחדות כי בכל עת הוא חושק ומתאוה לדבר זר מיוחד פעם חושק לדבר זה ופעם מתאווה לדבר אחר כידוע. אבל כשהוא מבטל א"ע וכל איבריו כולם לעבודתו ית"ש אז הוא בוודאי בבחי' אחד כי אהבתו ויראתו וכחותיו האלהית אשר הם בקרבו כולם פונים לעבודת הבורא ב"ה שהוא אחד ושמו אחד וא"כ גם כחות אדם הם בבחי' אחד. והנה כאשר כללות ישראל הם בבחי' אחד כנ"ל אזי יכולין להתייחד רוחין ברוחין נפשין בנפשין נשמתין בנשמתין ונעשים כללות נשמות ישראל בבחי' אחד כי כל רצונם וכחותם פונים כולם לעבודתו ית"ש נמצא שהם בבחי' אחת וביחוד נפלא וזהו ענין מה דאיתא בזוה"ק קוב"ה אחד לעילא לא יתיב על כורסייא דיקריה עד דאתעבידת ברזא דאחד כו' והיינו כי נשמו' ישראל נקרא כסא הכבוד וקב"ה שוכן בתוכ' ממש. לא יתיב על כורסייא דיקריה היינו נשמות ישראל עד דאתעבידת ברזא דאחד דהיינו שמתייחדים כל הנשמות ונעשים בבחי' אחד ע"י שכ"א מישראל מייחד כל המדות שלו להבורא ב"ה וזה הוא ענין ג"כ מה דאי' שם בזוה"ק צלותא דמעלי שבתא דהא אתאחדת כורסייא יקירא קדישא ברזא דאחד. כי ע"י סוד השבת וגודל מעלתו הרמה אז בנקל יכולין כללות נשמות ישראל להתייחד כ"א מדותיו להבורא ב"ה ולהעשות בבחי' אחד. ולכך בוודאי צלותא דמעלי שבתא אז אתאחדת כורסייא יקירא קדישא ר"ל נשמות ישראל ברזא דאחד. כנ"ל וזהו ענין הכינוס שנזכר במדרש הנ"ל. ומ"ש ידוע שאני ממשכנן תדע שאני פורקן כי ראה הבורא ב"ה שישראל חטאו וחטאם הוא גדול כ"כ עד שלא יועיל להם הפיזור ועי"ז לא יפלטו הנ"ק כ"א ע"י שיפזרן וגם ממשכנן דהיינו שיעבדו בהם אוה"ע כמו המלוה שמשתמש בהמשכון ועי"ז יטלו הקליפות חלקם ויפלטו הנצוצות קדושות ויפרד הקדושה מהקליפה וזהו שאמר המדרש ידוע שאני ממשכנן תדע שאני פורקן והיינו כי המשכון הוא סימן על הפירוק כנ"ל ופירוק הוא מלשון מפרק הרים והיינו כי ישראל חטאו כ"כ ונתגברה הקליפה עד שיצטרך הבוב"ה לברר את הניצוצות קדושות בחזקה כביכול ולפרק אותן. ומ"ש ידוע שאני משעבדן תדע שאני גואלם. הוא כי ראה השי"ת שגם למשכן אותם לא יועיל מחמת התגברות הקליפות מאוד ע"י חטאתם עד שהוכרח השי"ת כביכול לשעבדם והוא עבודה קשה והוא סימן על הגאולה שיהי' ב"ב כי יותר ממה שהצורף נותן את הכסף בכור הוא סי' ועדות שהכסף יהיו יותר מזוקק שבעתים. והבן:

עוד במדרש וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי. ר' אלעזר בשם ר' יוסי בן זמרא בשתי אותיות הללו הבטיח הקב"ה לא"א שהוא גואל אותם. ושאם יעשו תשובה הוא גואל אותם בשבעים ושתים אותיות ר' אבין אומר בשמו גואלם ששמו של הקב"ה שבעים ושתים אותיות עכ"ל. ונראה דהנה כי אע"פ שישראל הם בגלות אעפ"כ הם מקבלים עליהם עול מלכות שמים שחרית וערבית נמצא איש הישראלי שהוא בגלות אזי עול מלכות שמים שהוא מקבל ע"ע בכל יום הוא בגלות עמו וזה סוד גלות השכינה מלכותא קדישא ומלכות נקרא בשם אדנ"י לשון אדנות ומלוכה נמצא ששם אדנ"י הוא בגלות עם כל איש הישראלי והנה האות אל"ף של שם אדנ"י אינו בגלות כי האות הזה מורה על אלופו של עולם ויחודו של עולם ואות י' משם אדנ"י ג"כ אינו בגלות כי היא נקשרת עם היוד עילאה של שם הוי"ה ב"ה רק אותיות ד"ן הם בגלות וזהו מ"ש ר"א בשם ר"י בן זמרא שבשתי אותיות הללו שהם אותיות ד"ן סוד גלות השכינה הבטיחן לגאלם ושאם יעשו תשובה הוא גואל אותם בשבעים ושתים אותיות פי' כי הבחי' הראשונה שאמר ר' אלעזר תהיה הגאולה מבחי' דין. אותיות ד"ן לזה אמר שאם יעשו תשובה ואז תהיה הגאולה מצד הרחמנות שירחם הקב"ה על ישראל כרחם אב על בנים. אז הוא גואל אותם בשבעים ושתים אותיות פי' הוא מדת חסדו ית' שם ע"ב הקדוש. ר' אבין אומר בשמו גואלם וכו' ר' אבין ג"כ נתכוין לזה רק מה שזה כיסה זה מגלה. זה פותח וזה נועל. והבן: